

NOVI RIMSKI NAPISI V EMONI

MARIJAN SLABE

Zavod za ureditev stare Ljubljane, Ljubljana

Ljubljanski grad*

V času zadnjih raziskovalnih del na Ljubljanskem gradu, ki so se pričela leta 1964, je bilo odkritih 12 fragmentov antičnega kamnitega gradiva.¹ Kamni so bili vzdani v posamezne grajske stene ali pa porabljeni kot nasipno gradivo in se pridružujejo že znani skupini na grajskem hribu.²

Po razvojnih fazah grajskega objekta, v katerih zasledimo posamezne fragmente, lahko sklepamo, da so jih vzdavali v vseh časih gradenj, precejšnje število pa jih izvira iz najstarejše gradbene periode.³

Osnovni vir spomenikov so razvaline Emone ter njena grobišča, predvsem je prišlo v poštev grobišče ob nekdanji Florijanski ulici, saj tudi odlomki nagrobnikov prevladujejo.⁴

Nadalje pa ostaja nerazjasnjen izvor votivnih kamnov, ki izhajajo, menijo nekateri, iz nekega kultnega objekta na grajskem vrhu.⁵ Novi odkriti kos are, ki omenja do sedaj v Emoni nepoznano boštvo Hygiejo, kakor tudi že doslej poznano gradivo še vedno ne daje dovolj opore za obstoj takega objekta, čeprav je že zaradi dominantnosti položaja zelo verjetno.

Med drugimi najdbami lahko navedemo še nekaj fragmentov antične keramike, ki so ležali v sekundarni legi.

1. Ara iz sivega apnenca, odlomek levega zgornjega dela ($v=25$, $\dot{s}=22$, $db=20$; v.č. = 4,5–5 cm). Napisna ploskev ni povsem gladka, poznajo se udarci dleta. Črke so neskrbno oblikovane in leže v neravni vrsti. Na spodnjem robu napisne ploskve se poznajo še ostanki črk. Fragment je bil vzdan v desni steni kazemat, tik nad lesenim podom; deponiran na Gradu.

* O navedenih najdbah glej tudi konservatorsko poročilo v Varstvu spomenikov 9, 1962–1964 (1965) 195 sl., ter 10, 1965 (1966) 201 sl.

¹ Raziskovanja so se pričela meseca avgusta. Dela vodi Zavod za ureditev stare Ljubljane. Raziskave so se omejile le na ožje območje grajske stavbe in niso posegale v širši teritorij grajskega hriba.

² J. Šašel, Ljubljanski grad v starem veku. Kronika 10, 1962, 112–116 ter Epigraphica, AV 11–12, 1960–61 (1961) 201.

³ Predvidevati moramo zato uporabo antičnih kamnov tudi pri gradnji srednjeveškega mestnega obzidja.

⁴ Primerjaj B. Saria, GMDS 22, 1941, 152 ter J. Šašel, l. c. 115.

⁵ J. Šašel, l. c. 115, 116.

*Ascle[pio et] | Hyg[iae sacr(um)] |
C. Aur[elius]-*

1 (gl. str. 179)

2. Nagrobnik iz apnenca, fragment iz osrednjega napisa (v=21, š=25, d=9; v. č.=5,5–6 cm). Napisna ploskev gladko obdelana, črke so lepo in pravilno oblikovane. Napis je bil vzdian v zunanjo fasado severovzhodne obrambne stene, do sedaj je bil zasut. Hranjen na Gradu.

-]getia[—] | [—] .ccai[—

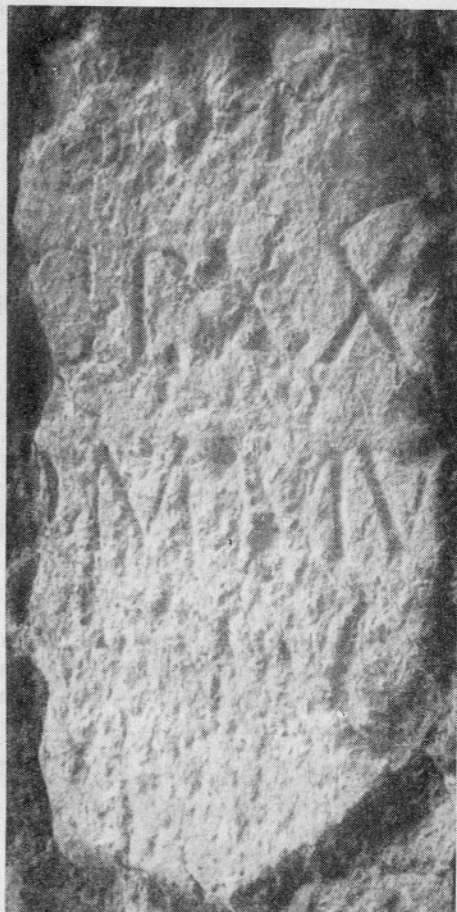
2

3. Nagrobnik iz sivega apnenca, ostanek spodnjega dela (v=36, š=19; v. č.=4 do 4,5 cm). Črke so slabo vidne, ker je napisna ploskev močno poškodovana. Spomenik je vzdian v zahodni zunanji fasadni steni, desno od zunanjega vhoda v kazemate in se tam tudi nahaja.

4. Gradbeni napis iz apnenca, ohranjen odlomek (v=30, š=38, d=50; v. č.=25–27 cm), ki ima ohranjeni le dve črki, eno od teh polovično. Fragment je izredno zanimiv zaradi monumentalnosti črk. Vzdian je bil v ostanek prečnega zidu v prostoru desno od vhoda iz dvorišča v kazemate. Trenutno je deponiran na Gradu.

5. Odlomek antičnega napisa iz sivega apnenca (v=41, š=44; v. č.=11,5 cm). Edina v celoti ohranjena črka je lepo in skrbno izdelana; viden je tudi ostanek druge črke. Odlomek je bil vzdian v levi steni glavnega stopnišča z dvorišča v palacij, danes shranjen v grajskem depozitu.

— in fr(onte)|p(edes) [—] | [in
a]g(ro) p(edes) XX[?] | [—] .
M[.]IV[?] .

3 (gl. str. 180)

—] I O[—

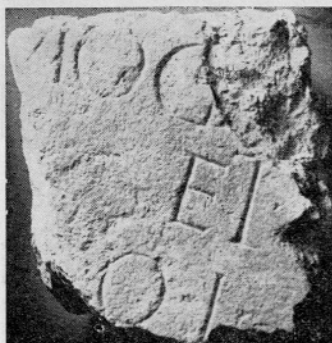
4 (gl. str. 180)

—] | *H(oc) m(onumentum) [h(eredem)
n(on) s(equetur)]*.

5 (gl. str. 180)

6. Nagrobnik iz sivnega apnenca, ohranjen odlomek iz osrednjega dela ($v = 26$, $\dot{s} = 25$, $d = 22$; v. č. = 5,5 do 7 cm). Črke so dokaj pravilno oblikovane, napisna ploskev delno zasigana. Najden je bil v nasipnem gradivu, neposredno ob novo odkritem vhodu z gotskim portalom v kazemate; depniran na Gradu.

—] *Mog.*[—] | *et* [—] | [—] *o. i.* [—

6

— *i]n a(gro) p(edes) XX.*

7 (gl. str. 183)

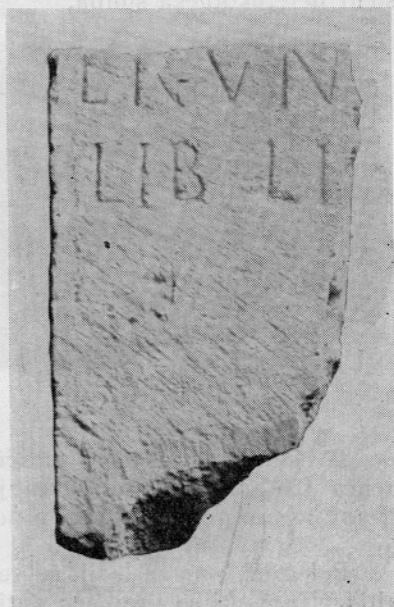
7. Grobni mejnik iz sivega apnenca, odlomek ($v=18$, $\text{š}=31$, $d=25$; $v.\check{c}.=4\text{ cm}$). Zaradi izlizanosti in delne zasiganosti površine ploskve so črke zelo slabo vidne. Kamen je ležal v nasipu, v neposredni bližini prej omenjenega odlomka; hranjen na Gradu.

8. Nagrobna plošča iz apnenca, odlomek srednjega dela ($v=52$, $\text{š}=42$; $v.\check{c}.=5,5\text{--}6\text{ cm}$). Napisna ploskev precej gladko obdelana, črke skoraj pravilno kvadratno oblikovane. Vzidan je bil v levi steni pod ometom, pred notranjim vhodom v kazemate, deponiran na Gradu.

8

9. Nagrobnik, fragment spodnjega levega dela iz sivega apnenca ($v=35$, $\text{š}=27$, $d=20$; $v.\check{c}.=4\text{ cm}$). Vrhnja površina kamna nasekana

9

— *fe|cerun[t —] | [et] lib(ertis)*
li[b(ertabus)q(ue) suis].

s klesarsko pilo. Na levi strani je viden 1,5 cm širok izklesan rob. Kamen je bil vzidan v notranjo okrepljeno steno pod nekdanjim zunanjim vhodom v peterkotni stolp; deponiran na Gradu.

10. Nagrobnik iz sivega apnenca, ohranjeni sestavljeni trije odlomki spodnjega dela ($v = 40$, $\bar{s} = 75$, $d = 17$; v. č. = 5,5 do 6 cm). Spomenik je gladke površine, lepo izdelanih črk, s pilastroma ob strani. Najden je bil v nasipu pod tlakom, v prostoru zahodnega trakta, imenovanega »kovačnica«; hrani se v grajskem depozu.

— | [sibi] et suis v(ivus) f(e-
cit). | L(ocus) m(onumentū) q(uo)-
q(uo)v(ersus) p(edes) XXX. | H(oc)
m(onumentum) h(eredem) n(on) s(e-
quetur).

10

11. Fragment spomenika z reliefno upodobitvijo iz sivega apnenca (32×32 cm). Površina je delno poškodovana, kamen je odbit na vseh štirih straneh, datacija in namen trenutno nejasna. Odlomek je vzidan v notranji steni peterkotnega stolpa.

11

12. Odlomek verjetno antičnega reliefnega nagrobnika iz sivega apnenca ($26 \times 29 \times 34$ cm), ohranjen le desni zgornji del. Kamen ima ob strani bogato prefiliran rob, v polju ploskve je močna poglobitev.

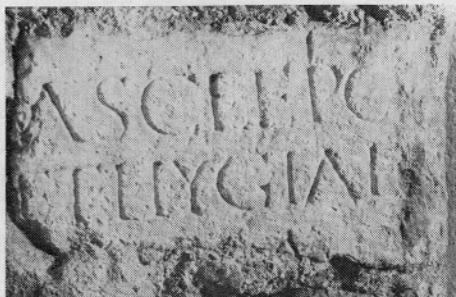
Poleg teh smo zasledili še večje število raznih nekarakterističnih kamnitih členov, ki so prejkone antični.

Mestni trg 3

15. Ara iz sivorjavega podpeškega apnenca, ohranjen gornji del, v = 16, š = 29, v. č. = 3,7 do 4 cm. Črke so neenake in nepravilno izdelane, *pi* v ligaturi. Na posameznih obrobnihih mestih je opaziti še ostanke črk. Kamen je bil vzdian pod ometom 75 cm desno od glavnega vhoda in 108 cm od tal. Kamen bo prezentiran na istem mestu, v Ljubljani na Mestnem trgu 3.

Asclepiō | et Hygiae | [sacr(um) —

15

RÉSUMÉ

Nouvelles inscriptions romaines d'Emona

Au temps des recherches effectuées au Château de Ljubljana, commencées en automne 1964, sous la direction de l'Institut pour l'aménagement du vieux Ljubljana, on a découvert des restes d'antiques pierres à inscriptions et de parties de construction.

Les restes de pierres ont été encastrés dans les murs du château ou bien utilisés comme matériaux de remblayage.

La découverte la plus intéressante est représentée par les deux inscriptions qui mentionnent la déesse Hygieia, qui était jusque là inconnue sur le territoire d'Emona.